

TREED – baza podatkov na CD-ROM-u za področji gozdarske in lesarske znanosti

Marja ZORN-POGORELC*, Marjeta GORŠIČ**

Izvleček

Zorn-Pogorelc, M., Goršič, M.: TREED – baza podatkov na CD-ROM-u za področji gozdarske in lesarske znanosti. *Gozdarski vestnik*, št. 10/1992. V slovenščini, cit. lit. 4.

Informacijsko-dokumentacijski službi za gozdarstvo in lesarstvo v Ljubljani sta skupno nabavili mednarodno bazo podatkov TREED za obdobje 1939–1991 pri CABI v Veliki Britaniji. Informacijski servisi te svetovne angleške organizacije za informatiko kreirajo danes številne baze podatkov za področja uporabnih znanosti in jih posredujejo na različnih medijih. TREED je ena izmed baz na laserskem disku z zelo zgoščenimi podatki, ki deluje po programu SPIRS. V njej so združeni zapisi iz treh referatnih biltenov: *Forestry Abstracts*, *Forest Products Abstracts* in *Agroforestry*.

Ključne besede: TREED, INDOK, baza podatkov, CD ROM, gozdarstvo, lesarstvo

Synopsis

Zorn-Pogorelc, M., Goršič, M.: TREED – The Data Base on a CD-ROM for the Fields of Forestry and Timber Economy Sciences. *Gozdarski vestnik*, No. 10/1992. In Slovene, lit. quot. 4.

Information-documentation services for forestry and timber economy in Ljubljana made a joint purchase of the international TREED data base for the period from 1939–1991 with the CABI in Great Britain. The information services of this world English organization for informatics create nowadays numerous data bases for the fields of applied sciences which are broadcast on different media. TREED is one of the bases on a laser disc with compact data which is supported by the SPIRS program. It comprises the articles from three report bulletins: *Forestry Abstracts*, *Forest Products Abstracts* in *Agroforestry*.

Key words: TREED, INDOK, data base, DC ROM, forestry, timber economy

1. UVOD

Informacijsko-dokumentacijska služba (INDOK) za gozdarstvo, ki deluje pri Gozdarski knjižnici na Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo in Biotehniški fakulteti, Oddelku za gozdarstvo, ter informacijsko-dokumentacijska služba za lesarstvo, ki deluje na Biotehniški fakulteti, Oddelku za lesarstvo, sta na začetku l. 1992 skupno nabavili bazo podatkov TREED pri mednarodni organizaciji Commonwealth Agricultural Bureau International (CABI) v Veliki Britaniji.

Nabavo CD ROM-a, optičnega čitalca TOSHIBA in tiskalnika EPSON LQ-850+ v skupni vrednosti 785.815 tolarjev sta nam s svojim sofinansiranjem omogočila Mi-

nistrstvo za znanost in tehnologijo (56 %) in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (12%), za kar se jima v imenu uporabnikov lesarskega in gozdarskega INDOK lepo zahvaljujemo.

Nabavljena baza podatkov in oprema skupaj z osebnim računalnikom PC-286 (Abakus) tvorijo celoto, ki omogoča retrospektivne poizvedbe o svetovni znanstveno-strokovni literaturi za področje gozdarstva in lesarstva za obdobje 53 let.

2. CABI – SVETOVNA BANKA ZNANSTVENIH INFORMACIJ

Mednarodna, meddržavna organizacija CABI je bila ustanovljena l. 1928 v Veliki Britaniji z namenom, da bi po vsem svetu poskrbela za informacijsko, znanstveno in razvojno podporo (servise) za kmetijstvo in sorodne vede.

Informacijski servisi, ki so locirani v Wallingfordu, oblikujejo bibliografske baze po-

* M. Z.-P., dipl. inž. gozd., Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo, 61000 Ljubljana, Večna pot 2, Slovenija

** M. G., dipl. inž., Biotehniška fakulteta, Oddelku za lesarstvo, 61000 Ljubljana, Rožna dolina c. VIII/34, Slovenija

datkov (CAB Abstracts) v angleškem jeziku za znanstvenoraziskovalna področja uporabnih znanosti – kmetijstvo, gozdarstvo, okolje, uporabne družbene vede in človekovo zdravje.

Ustrezna znanstvena in tehnična literatura se zbira v petih oddelkih CABI, kjer jo skoraj 100 znanstvenikov in lingvistov natančno pregleda (letno okrog 10.000 revij in drugih dokumentov – monografije, kongresni dokumenti) in pripravlja analitične informacije.

Vsaka posamezna analitična informacija (zapis) je sestavljena iz bibliografskega opisa, klasifikacije in izvlečka (abstrakta). Po določenih sistemih razvrstijo analitične informacije v podatkovne zbirke (baze podatkov) za določena področja znanosti.

Pri CABI nastaja 55 posameznih baz podatkov, ki so razporejene po naslednjih znanstvenih področjih:

1. Živilska veda in proizvodi (Animal Science and Production) : 5
2. Veterinarska veda in bolezni (Veterinary Science and Diseases) : 8
3. Veda o pridelkih (Crop Science) : 23
4. Gozdarstvo (Forestry) : 3
5. Zaščita pridelkov (Crop Protection) : 3
6. Gospodarstvo, razvoj in sociologija (Economics, Development & Sociology) : 7
7. Stroji in gradnja (Machinery & Buildings) : 1
8. Hrana in prehrana (Food & Nutrition) : 3
9. Biotehnologija (Biotechnology) : 2

Te baze so danes dostopne uporabnikom na različnih medijih:

- tiskani referatni bilteni (Abstract Journals),
- referatni bilteni na disketah (electronic Abstract Journals on floppy disk),
- CD ROM.

3. CD-ROM

CD-ROM (Compact Disc Read Only Memory) je laserski disk z zelo zgoščenimi podatki, ki v moderni informacijski tehnologiji zamenjuje klasično tiskano gradivo.

Mednarodna organizacija CABI je v projektu CAB SPECTRUM začela izdajati svoje referatne biltene na CD-ROM-ih in jih

s to tehnologijo napravila uporabniku hitro in enostavno dostopne.

4. TREECD

4.1. Splošno o bazi

TREECD je računalniško podprta baza podatkov s področja gozdarstva in lesarstva, združena v enem disku. Izdal jo je CABI skupaj z Oxford Forest Institute in UK, Overseas Development Administration. V tej bazi so združeni zapisi treh referatnih biltenov od začetkov njihovega izhajanja:

- Forestry Abstracts (FA) 1939,
 - Forest Products Abstracts (FPA) 1978,
 - Agroforestry Abstracts (AA) 1988,
- pa do vključno l. 1991.

Baza obsega 308.438 zapisov za več kot polstoletno obdobje (53 let) gozdarskega in lesarskega dela.

Podatki so izbrani iz periodičnih publikacij (revij), monografij, kongresnega gradiva, doktorskih disertacij, tehničnih poročil, patentov in drugih virov iz več kot 100 držav. Vpogled v leto 1990 nam npr. pove, da so v FA v tem letu obdelali 1226 publikacij, v FPA pa 441.

TREECD je nedvomno najobsežnejša baza podatkov gozdarske in lesarske stroke do danes.

Pokriva naslednja širša področja:

- vse vidike ekologije in gospodarjenja z naravnimi in umetnimi gozdovi in gozdno-poljske sisteme (agroforestry);
- škodljivce, bolezni in abiotične poškodbe lesnatih rastlin;
- biologijo in genetiko lesnatih rastlin;
- lastnosti lesa;
- pridobivanje, lastnosti in marketing gozdnih lesnih sortimentov.

4.2. Značilnosti programa

Podatki v bazi so obdelani s programom SPIRS (Silver Platter Information Retrieval Software), ki omogoča hitro in enostavno iskanje (poizvedbe).

Po tem programu delujejo tudi vse druge baze CABI in tudi baza AGRIS.

Vsak zapis je sestavljen iz 21 polj:

AB	– izvleček (abstrakt)
AD	– naslov avtorja
AN	– referenčna številka
AU	– avtor
AV	– dostopnost*
CA	– korporativni avtorji
CAB	– izbira referatnega biltena
CI	– sekundarni navedek časopisa*
DC	– decimalni vrstilci (GDK in FL)
DE	– deskriptorji
GE	– geografska opredelitev
IS	– mednarodna številka knjige
LA	– jezik teksta
LS	– jezik izvlečka
OT	– originalni naslov (neangleški)
PT	– tip dokumenta
PY	– leto izdaje
SM	– klasifikacijske kode*
SO	– viri
SU	– stvarni predmeti (kombinacija DE in GE)
TI	– naslov

Išče se lahko po 18-ih poljih; označena z * so neiskalna.

4.3. Poizvedbe ali kako iščemo?

Pravilno postavljeni zahtevek dà natančno tisto, kar iščeš, in je nekaj več kot navadna rutinska poizvedba. Zato mora to delo opravljati strokovnjak-dokumentalist skupaj z uporabnikom.

Zelo dober pripomoček pri iskanju po bazi TREECD je tiskani tezaver: C. A. B. International. (1983) 1990. CAB Thesaurus. Wallingford, Vol. 1, 2, v katerem so po abecednem redu zbrani deskriptorji (standardizirane ključne besede) v angleškem jeziku za vsa znanstvenostrokovna področja, ki jih obdelujejo pri CABI.

Pri iskanju po bazi so najpomembnejša naslednja polja: deskriptorji, geografska opredelitev, stvarni predmeti, decimalni vrstilci in izbira referatnega biltena.

Uporabnik sam ali skupno z dokumentalistom definira svoj zahtevek ob pomoči deskriptorjev iz CAB tezavra ali predlaga ključne besede, katere preverimo v Indeksu TREECD. Zahtevek, ki se nanaša na bilten FA za obdobje 1951–1977, je možno definirati tudi z vrstilcem gozdarske decimalne klasifikacije (oziroma z Fluryjevim sistemom za obdobje 1939–1951). Vse za-

hteveke pa lahko definiramo tudi po vseh drugih poljih, odvisno od tega, kaj iščemo in s kakšnimi podatki razpolagamo. Zelo enostavno je iskanje, če npr. poznamo avtorjevo ime in priimek. Iščemo pa lahko tudi po katerikoli besedi iz izvlečka. Ob pomoči operaterjev – to so besede ali znaki, ki omogočajo različne kombinacije iskanj, določimo najprimernejšo povezavo deskriptorjev (ključnih besed), vrstilcev klasifikacije, geografskih pojmov, letnice izdaje, virov in ipd. in z ukazom začnemo poizvedovanje.

Računalnik nam na ekran »pričara« začetke. Le te pregledamo, z ozirom na vsa polja ali le po vnaprej izbranih poljih, nato jih označimo in po želji izpišemo s tiskalnikom na papir.

Poizvedbe po tej bazi so balzam za dokumentaliste ob njihovem kroničnem pomanjkanju časa pri dolgotrajnem brskanju po tiskanih publikacijah in karticah, da bi zadostili uporabnikom ob njihovih zahtevkih in ob kroničnem pomanjkanju ljudi v dokumentacijskih službah. Raziskovalci pridejo mnogo hitreje do prepotrebni referenc za nove projekte in podiplomske študije, študentje do referenc za svoje seminarje in diplomske naloge.

TREECD je koristna pridobitev za vse, ki želijo hitro pridobiti natančne informacije o objavljenih virih.

5. BAZE PODATKOV NA CD-ROM ZA PODROČJE BIOTEHNIKE

S svojo preprosto in enostavno tehniko so CD ROM-i s programom SPIRS osvojili številne uporabnike.

Informacijske službe v institucijah, ki svoje področje znanosti združujejo v biotehniko, so po svojih denarnih zmožnostih in zmožnosti sofinanserjev nabavile naslednje CD ROM-e:

1) AGRIS – baza Združenih narodov za področje biotehniko za obdobje od l. 1975 dalje je v INDOK centru za biotehniko BF;

2) BIOLOGICAL ABSTRACTS – baza za področje biomedicine in življenjskih znanosti (life science) je od l. 1991 dalje na Inštitutu za biologijo Univerze v Ljubljani

(pred tem letom jo imajo v obliki tiskanega biltena);

3) CAB CD (Commonwealth Agricultural Bureau Abstracts) – baza za področje agronomije, živinoreje, gozdarstva in biotehnike v širšem smislu je od l. 1984 dalje na INDOK za živinorejo Oddelka za živinorejo BF;

4) FSTA (Food Science and Technology Abstracts) – baza za področje živilske tehnologije je od l. 1969 dalje v knjižnici Oddelka za živilsko tehnologijo BF;

5) LIFE SCIENCE COLLECTION (Biotechnology Research Abstracts, Microbiology Abstracts) – baza za področje mikrobiologije in biotehnologije je od l. 1989 dalje v knjižnici Oddelka za živilsko tehnologijo BF;

Večina baz podatkov na CD-ROM-u nudi retrospektivne informacije. Najbolj sveže,

najnovejše podatke o svetovni znanstveno tehnični literaturi za področje biotehnike pa dobimo na disketah, ki so jih posodobili iz referatnih biltenov Current contents. Te baze podatkov so na voljo v knjižnici Oddelka za živilsko tehnologijo in INDOK službi Oddelka za živinorejo. Več o tem kdaj drugič.

VIRI

1. CAB SECTRUM. 1991. TREECD. Wallingford, Silver Platter.
2. * Knjižničarske novice, 2 (1992) 1, s. 9–23.
3. HOČEVAR, I. 1992. Navodilo za uporabo CD-ROM TREECD s programom SPIRS verzija 2.0 (prevod).
4. * New CD-ROMs release even more information. CABI News, June 1991, s. 1–3.

Popravek: V Gozdarskem vestniku št. 9/1992 je pri članku mag. A. Dobreta na str. 425 prišlo po vseh opravljenih pregledih, tik pred tiskom, do neljube zamenjave slike. Pravo sliko objavljamo na tem mestu, avtorju in bralcem pa se za neljubo pomoto opravičujemo.

Uredništvo

Naravno zaraščanje odkopne brežine na gozdni cesti le nekaj let po gradnji (foto: mag. A. Dobre)